

пенсонердарга: 123 кырджабаска 16389,7 солк. ас бородууктарынан, 416 үлөззөбөт пенсонердарга 50675 тый. солк. аска компенсациянан, 24 кыямат, софоток пенсонердарга 7350 тый. солк., Кыдымы 50 сылынан сэрни 89 ветеранырысар, 90 оңдооболорго дыя бытар хый арымчуңсүз 135600 тый. солк., бытээкка суруталдарыгар 2830,2 тый. солк. суумалаах көмө. Ийбэлши-тарга 31 дыя кэргэнигэ 11222 тый. солк. бородуукта, ороолорго 6660 тый. солк. сиса дымлааны бадыран барылынылар. Оро кымысканы күнүс 184 ийбэлшиг оро-лорго 868 тый. солк. алылык, кыямат 32 ийбэлшиккэ 14350 тый. солк., бир ийбэлшиг оро 200 тый. солк., бир сулаахай оро 800 тый. солк. харчынан көмө оңоһулуна. Управление нөгүм элбэх оролоох, кыамат 85 дыя кэргэнигэ 38770 тый. солк. бородууктанан, 45 дыя кэргэнигэ 18000 тый. солк. харчынан, олох кыямат адыга эбэтэр ийтэ суох 37 дыя кэргэнигэ 20639,5 солк. бородууктанан, 13 дыя кэргэнигэ 5490 тый. солк. харчынан көмө оңоһулуна. Иккалалык ба-лаһаныыааах 1 кыямат кийиэхэ 1 жыл. солк. көмө берилинэ. Улууска ааспыт сым 108 киһи дыясы-уокка көрүлэн кэлэ, оңтон 13 киһиэ ады. Ааспыт сым 10 киһи ийбэлшигтер, кырджаастар дымкэригэр дымалала-ра оңоһулан бардылар. Кырджаастар күнүсэригэр сиб-бастаһы маннык көрүлэр адыгито бирдики кууд көр-түөлүп, халымыста, барыта 3228000 солк. суумалаах ас түмэтэлигкэ, ийэр мууһунан хааччылыа тэрилтэр

1995 ондга социальнай хэрэгтэй управлениетар барим көрдүр хангаларынан 1299450 тый солк. суумалах үйү туһанын быланнаммытыттан баяра-ууга 966631,5 тый солк. суумалах үн ширдэ. Ситэ илба-таххыт 586250 тый солк. Сил устата 972564,5 тый солк. туһанынбыт, онтон биэр бэрэмэлээх көмөрө кымматтарга 322178,9 солк., правительсто, Президент айахтарынан элчэтэнтэн туһанар гражданныр 450385,6 тый солк. ороскуоттанга. Итингиз коммуальнай өнгөнү көрүүгэ 483495,7 тый солк., айан суудун үйүкүүгэ 23995,9 тый солк. төлөһүнө. Көрдүр элчэт-тиндэри тэһиниз 322178,9 тый солк. биэр кэмнээх хар-чылан көмө оһаһулуһна, ол иһигэр 416 кыммат уонна үлэлээбэт пенсионерларга 50675 тый солк., асха көм. пеленсия 564 кыммат динэ көргөһүгэ 80675 тый солк., бородохуттан көмө, 117 кымматтарга 47124,4 тый солк. харчылан көмө төлөһүнө.

Итгэл сэргээх сошиалын харгалт үйлдвэртэйгээ өйдө-
төр-сүрдэгтэр үлэ шылгалар, нибэлнттэртэ, кыдылар-
тарта уонна нибэлнттэ ордорго ашалах араас муу-
шактар, көрсүбүүлэр, бизнэсдэр, спортивнай күрэхтэ-
лүүлэр, чигэстэйиннээр тэрилдэллэр, Республикада баар
үөрэх тэрилтэлэрингэр кэлбит чигэстэ нибэлнттэри үө-
рэттэрин тэриллэр. Ааспыт сылта барыта 7 эдэр нибэ-
лнтт үөрэххэ сайабамаалынаа бизнэбинтэти госунивер-
ситеткка 1, орто үөрэххэ 4 киһи киридилэр. 1994—1996
с.с. кириэбилэ-кыаскалал 9, «Туйарыя» автомашиннаа 2
нибэлнттэ хааччыллынылар. Нибэлнттэртэ, наал вете-
ринаарыгар, хоту кыһарууллуу кыттылаахтарыгар эм-

гүнзгэлдэг 38 босхо рүтснэг бэртэлтэй, нибэлтэй оёолоруу даяхтар отодон кытта бэүвэг-вүүс устуи круиз хэрдэнэ. Нибэлтстэр, кыамматтары даязны хаячыйны, чыгачынлээх кредитын, суданын туһанарын, нибэлт оёолоруу дээдэ үврэтэрийн, нибэлт-тэр, харага суохтар обществоларын кытта бигрээ үлдэбнн, нибэлтстэргэ телефоннары даязлыгэр туруортарыи уо. д. а. даяаллар нэһилэвнээ харысхаллах буолуутун управленение-нын болоромто хилигэр тувалар.

Улуус дьаһалтаттан дьиз кэргэн, дыахтар проблемаларыгар уонна демографическай политикага отделинай элбэх өрүүттөөх үлэ ытыллар. Отдел 2 үлэһиттээх, ону таһынан кэһилнээхтэр дьаһалталарын иһинэн 18 специалист үлэлиир. Үлэ сүүрүһүнэн, 4 хайысханын ытыллар: кэһилнээхтэринэн дьиз кэргэттэри паспорттааххалары; «Тиэргэн» тускулу олоххо киллэрин; «Суорумнуу» кулуустарын үлэлэрин сүүрүһүнэн; Президент, правительствэ уонна улуус дьаһалтатын баһылыгы уурраахтарын, дьаһалтарын олоххо киллэри; толорулуулларын хостуруулааһын. Ол үстата, аралас таһымнаах элбэх дьаһаллар ытыллынылар. Республикагаагы дьаһалларга кыттыы тэриллэр. Ол курдук, республикатаагы «Алаас хотуна», «Сыйдам мал», «Бастыт суорумнуу», улуустаагы «Чэбдик олох иһин», «Мин аҕам—мин дурдам, халык хаххам» декадалар, «Байылыат тиэргэн», «Мин бөһүөлүгүм—мин кини туттуум» конкурстарга кыттыы. «Тиэргэн—дьиз кэргэн олохун төрүт» научнай-практической конференция, о. д. а. дьаһаллар «Тиэргэн» тускула эрчиһитин ытыллылар. Сарын ветеринаригар отлооболорутар бөсхө биирдии массыка аттук мас талыһа, 500 гыа, солк. харчынан, элбэх оҕолоох 12 дьиз кэргэнигэ «Ний эрэминигэ» фондаттан 7 мил. солк. биир кэһинээх көмө оҕоһулунна. Отдел ону таһынан улууска Саха Республикатын реофондун көмүскэһинигэ государственнай политикай ытыһар. Отделга учуокка 1631 дьиз кэргэн баар, итинэн 1235 дара итэҕэс дьиз кэргэттэринэн буолаллар, 25 тэричэ аҕаста 484 дыахтар, 30 тариан аҕаста 570 эр киһи мэл буолбакка ытыллылар. 182 иһэллэнт өҥ, 23 төхүрү туһалаах кири өҥ, 9 студент, 148 элэр мал, 63 Гербойнэ, 1433 үтэрип туола илик оҕолоор учуокка тураллар. Барыта 48 дьиз кэргэн мэлтөх туруктаах дьиз кэргэттэр баһылыларынан учуокка тураллар, бу дьиз кэргэттэргэ 78 өҥ баар. Бу ааттаммыт кэһилнээх арнааларыгар уонна улуус демографическай баһаһилиннэти тусарыгар отдел аралас хайысхалаах үлэни баһаһыһыр, ыһтар, ону «Сага олох» хаһыакка «Тиэргэн» дьиз ааттаах дьиз кэргэн оҕолор туһааһылар анал баһаһалартан, олохтоох телевидение «Видик» бирикэлэриттэн биллэрэххэ сөл. Бу баһаһаларга, бирикэлэри отдел баһамыһын таһаарар.

Билигтэ туруугтан удуус 18 нэгдэлээр мичаты кытта үлэлнэр 16 специалыст министэти көрдүүнэ. Эрдэ улууека мичаты кытта үлэлнэр 6 специалыст бээр. Дьаһалта ийинэн үлэлнэр мичат управленниста 4 үлэлэтээх. 1995 сылга мыалпыт үлэти, сүүмүрөн, спорт уонна физкультура эйгэтинер мичаты көбүдүүнүн, дьахс спортсменай уонна дьоруунан кулууптары тарийи өртүнэн барда. Сыл устата 81 мөл. сойк. тилес үп көрдүөн, 34 спортивной-культурнай дьаһаллар ымтыалдан кэлдилэр. Республикагаары таһымнаах Григорий Окопешников бириилингер «СахаБА» ийинэн төрөдүлүбүт полейболга күрэхтэһин, Саха сарин үрдүтүн биллэр «Сазыкы кыдылаахтар» арий конкурса, Хадаар нэгдэлнэгэр төрөдүлүбүт «СахаБА» ийинара бичат министерептоыйи үбүлүнэн ымтыалыннылар.

Улсууса: 10 харуунз спортивнай федерациялар туралынээр спорт уонна физкультура эйгэтигэр улахан көмөлөөхтөр. Спорт федерацияларын уонна Д. П. Коркин аатынан республикатаагы орто спорттискай интернат-оскуола, ДьПУ-т Чуваччытаагы физиадын көмөлөрүнэн Токсудуга буолбут Баһаилай Майнаары барыһагар атытаһыбыт 14-с спартакнадаа улууе иккис миэстэ буолары ситисинтэ. Аастыт сылга иһиллэнкэргэ көрүдүбүт. Ыччат уонна спорт специалистарын штаттарыгар сорох иһиллэнкэтер дьаһалталара киһи булан тэрийиһи үлэлэппэтилэр. Холобур, Болугур иһиллэнкэтер (дьаһалтэ барыһаа Михайлоо Н. Г.). Оттон үчүгэй үлэлээнкэтеринэн Хаһала, Одьулуун, Алаагар иһиллэнкэтеринэн ааһталатыахха сөп. Хаһала телестудията «Суулустаах эстафета» дьон иччат хамсаһаһыгар ситиһиннэрэхтик куттубыта. Майна спорттискай кулууп, Одьулуунга волейбол кулууба тэриһинилэр. Чыаһараага «Тизэртэн» тускулга олокуран үлэни көлүөнэлэринэн иштэллэр. Хөнтөрлөр телестудияһы иччат үлэлэтэр. Улуу иһиллэнкэтин 16 барыһаана 29-тарыгар дьэри састаах эдэр иччат, бу 3261 киһи, Оттон улууе үлэни хаалтылаһытын киһингэр 30-тарыгар дьэри састаах 175 эдэр дьон ууооһа тураллар, оһортон 68 киһи носоһоһаар. Сыллата улууе дьаһалтатынан Дьоккуе-кайга үөһэнэр студениары кытта көрсүһүүдэр тэриһэллэр, кира да буоллар, көмө оһоһуулар. Хаһаһаа сытар биир дьойулаахтарбыт эмнэ умуулаубаттар. Оскуолаһы бүтүрүт өбөлсөр үөрэххэ туттарсаалларыгар көмөлөөһө, анда үлэһит сыйыарылаһан үлэлэтэ. Ыччат управлениетын иһсүө үөрэнэ сыһаар студениарга айаһаар тэлөөһөр. Улуустан барыта 699 оһо үөрэнэ сыһаар ууһоттанар, нитон 264-тэрэ үрүк үөрэххэ үөртһэллэр. Ыччат управлениетын иһини сөхүүһнай саһстарыһ туоһа илик өбөлсөр дьаһалаларын көрөр комиссия секретара үлэһип, бэрээдэһи иһэр, үөрэхтэригэр элээд сыйыһаһаһар оһолору кытта үлэни ыһтар. Улууека тэриһлибит клары үөрэттэрини фондатыһа 106,5 мол. соһа көмө оһоһулуһа, 8 студенига үөрэхтэрэ төдөөһөр. Сыл бүтүүтэ иччат Сига Дьаһалаагы бала тэриһиптэ.

Дьүзэр итти уонна үөр-
үн клиини үөрэмээччилэрин
ада дойдуну көмүскээччи-
лэр күннэригэр аналлаах
ырыалынныктара буолар.
Оролорго Японияны
таран сэрии каттыгылаар-
аасар Николаевич Дьячков-
ский, Василий Гаврильевич
Ломосов, айыллах хэм сал-
лааттара Петр Николаевич
Владимир, Антон Антонович
Сергеен уонна саха Маре-
ьевынан ааттаммыт С. К.
Иванов быраата Егор
Иванович Макаров шалдыт-

АБАЛАР К

таатылар. Шалдыттар б-
йэлэрин байбыуой олохто-
руттан, айыллах хэм салла-
тын сулууслатын туһунан
көпсөөттөлөр. Оролор нии-
лурн «Священная война»
«Хайыалар» ырыларыгар
эбэрлэттэттөлөр. Ити кэминт-
сийн 7 этапкаах «Саалаа-
стооруттан» диэн абалар,
абалар кураастаһыллар ма-
тылыһа. Алта эттэппэх
«Аба дойдуну элэр көмүс-
кээччилэр көрдөөх старта-

ТННЭРИГЭР

га» хөрү-нары тарта.

Түмүккэ «Саллаат оло-
буттан» күрөхтэйингэ 42-лн
баллары ылан «Тыл-34» уон-
на «Сулус» хамандааһар
төгүһүстүлэр. Көрөнөх сар-
тарга «Өрүдүлэр» бастаа-
тылар.

Быйраһынньыгы араас
конкурстар кыһараттылар.
Остуол оонньуурдарын ыс-
руута ойуулаат кунбистары,
күүсбэй, күөрөһүн уһаһан
VII кыллас үөрэнээччилэр

Дима Сивнев бастагы мээ-
тэни ылан. Хуамуска, ыс-
еһан, хабыһаа өмөрбүт У-
дя Дьячковскай (VI кы-
лаас) өккүс мээстэтин.
Быйыккэ үөрэнэр Елена Ко-
лов үһүккэ тарыста. Түөр-
үрө быйраһыл барыһтар
туттулар. Иһин сарты а-
һаа тематыгар өйтөн сур-
туула, кыһээһи аһыһыһа.
«Сэрин көрүһүт» темал
урһуһаа конкурстар ыһы-
аһыһыһа.

А. ПЕРЕВАЛОВА.

**СР БЫБАР КИИ
КОМИССИЯТЫГАР**

СР-тын Быббар киин комиссия республикада Россия Федерация Президентин быббарын бөлэмнээнин уонна ытатын дыбалларын иллендерисий быббардан бугаһатта.

Илгэн тэгэ Дьонуускай уоракка биибардааччылар сийдхэктэрэ хайдах туруктаабын туһуунаа биилүрүүс өрүдүүнэ. РФ Госдуматын

ХАҢЫАТ АНАЛЛААХ ТАҢААРЫТА

М. НИКОЛАЕВА

